

Cultuur als Magneet

Een magneet heeft altijd twee polen. De polen van Cultuur als Magneet stoten elkaar niet af, maar ze versterken elkaar. Aan de ene kant van de magneet bevindt zich het culturele klimaat en op de andere pool zit culturele participatie. Hiermee trekt de magneet mensen uit alle geledingen van de samenleving, binnen en buiten Drenthe.

Nieuwe keuzes voor ons cultuurbeleid zijn inherent aan de ontwikkelingen binnen en buiten onze provincie. Zo hebben rijk en provincies een bestuursakkoord gesloten, en hebben Provinciale Staten van Drenthe het rapport 'Amen is geen Amsterdam' uitgebracht. Taakverdeling tussen rijk, provincie en gemeenten worden daarin kritisch onder de loep genomen. Wij sluiten daar naadloos op aan, onder andere door de inzet van Studio 13. We delen hierin de verantwoordelijkheden op het gebied van cultuur- en museumbeleid met gemeenten. Afspraken over de rolverdeling, taakafbakening en beleidsdoelen zijn onmisbaar voor een optimale inzet van beide overheden. Ons beleid geeft daarbij voldoende ruimte en kansen om op een nieuwe manier verbindingen te zoeken.

Wij zijn trots op de cultuur in onze provincie, op wat er nog is en op wat we al bereikt hebben. Er is veel creativiteit, talent en cultuurhistorie aanwezig en de talloze locaties, instellingen, tentoonstellingen en festivals hebben hun meerwaarde bewezen en zijn niet meer weg te denken uit Drenthe. We willen dit verder ontwikkelen en gaan Drenthe nog meer op de kaart zetten, het cultuurbereik beter spreiden en verder verbreden, en voor een groter publiek toegankelijk maken.

Cultuur heeft een intrinsieke waarde in onze samenleving. Daarnaast zien we ook dat een rijk cultuuraanbod ons woonklimaat verbetert én de economische aantrekkelijkheid vergroot. Cultuur is dus een magneet waarmee we de provincie aantrekkelijk kunnen maken om er te wonen, te werken en te ondernemen. En het kan daarbij een verrijking zijn voor Drenthe, haar inwoners, het bedrijfsleven en het toerisme. Wij blijven ons daarom ook komende periode sterk maken voor een - ook cultureel - nog aantrekkelijker Drenthe. Deze agenda biedt daartoe een inspirerend kader met durf en respect.

Last but not least, in goed Drents: deze agenda zal binnenkort ook in onze streektaal verschijnen, dankzij ons Huus van de Taol.

Tanja Klip-Martin
Rein Munnikma
Huub Looman
Gedeputeerden voor cultuur in Drenthe

1. Inleiding

In deze agenda leest u hoe wij voor de jaren 2009-2012 de hoofdlijnen en structuren voor het cultuur- en het museumbeleid verder ontwikkelen.

Dit doen wij aan de hand van een aantal vertrekpunten.

- Onze strategie, zoals uiteengezet in de paragraaf Samenwerken van ons Collegeprogramma
- De nota De Kunst van het Combineren en de tussentijdse evaluatie daarvan (Tussenbalans)
- De Voorjaarsnota 2007 PLUS
- De Voorjaarsnota 2008
- Recente investeringen in nieuwe grote culturele projecten
- Het onderzoeksrapport naar de samenwerking tussen gemeenten en provincie Drenthe (In communi)
- Onze eigen interne evaluatie van ons subsidiebeleid
- Landelijke ontwikkelingen: rijksbeleid en rapport van de commissie Lodders.
- Het rapport Amen is geen Amsterdam van Provinciale Staten van Drenthe.

Wij lichten deze punten hierna kort toe.

Van waar vertrekken we?

De huidige cultuurnota *De Kunst van het Combineren* loopt af in 2008. Dit nieuwe meerjarige cultuurbeleidskader volgt daarop en loopt qua beleidscyclus parallel aan die van het rijk. Wij sluiten zoveel mogelijk aan op dit rijkscultuurbeleid, maar zetten ook de lijn voort die in *De kunst van het Combineren* is ingezet. Uit de tussentijdse evaluatie die u begin 2007 hebt besproken (Tussenbalans 2007, ter inzage)¹ bleek namelijk dat de beleidsdoelen uit deze nota hun waarde hebben bewezen. Voor veel van deze beleidsdoelen zijn dan ook middelen gereserveerd in de meerjarenbegroting.

Verder willen wij beter aansluiten bij de conclusies van het rapport In communi, over de relatie tussen provincie en gemeenten.

Financieel kader

Provinciale Staten hebben in het voorjaar van 2007, mede op basis van de Tussenbalans en het Collegeprogramma, al middelen gereserveerd in de Voorjaarsnota 2007 PLUS voor nieuwe prioriteiten in het Drentse cultuurbeleid. Hiermee is ingespeeld op ontwikkelingen in het rijksbeleid, zoals het wegvallen van het Actieplan cultuurbereik en de Rijksgeldstroom BKV. Deze prioriteiten (voor de periode 2009 tot en met 2011) zijn de volgende.

- a. *Versterken culturele infrastructuur* (ruim 3 ton per jaar). Hieronder vallen:
 - Museumbeleid (meerjarige ondersteuning Herinneringscentrum Kamp Westerbork en Hunebedcentrum Borger en voortzetting van de professionaliseringsregeling musea)
 - projecten CBK - Drenthe
- b. *Vergroten cultuurparticipatie*: bijna 7 ton per jaar voor cultuurprojecten zoals in Actieplan Cultuurbereik, cultuureducatie en festivals en bijna 2,5 ton per jaar voor meerjarige ondersteuning van PeerGroup en DJT de Reus.
- c. *Behoud en ontwikkeling cultureel erfgoed* (bijna 3 ton per jaar) voor meerjarige ondersteuning Huus van de Taol (bijna 2 ton) en het project Tafelzilver van Drenthe (1 ton)

¹ Mensen in het Middelpunt en De Kunst van het Combineren, Tussenbalans 2005-2006

d. *Vormgeven kwaliteit in de openbare ruimte*: subsidieregeling van bijna 1 ton per jaar

Daarnaast is voor meerjarige steun van Museum de Buitenplaats 2,5 ton per jaar gereserveerd. De Staten hebben hierbij als voorwaarde gesteld een goede afbakening c.q. samenwerking met het Drents Museum en evenredige inzet van de gemeente Tynaarlo. Ook hebben wij via de Voorjaarsnota 2008 een bedrag opgenomen van ruim 8 ton voor een driejarig stimuleringsprogramma om de wisselwerking tussen cultuur en economie te versterken. Steeds meer zien gemeenten, provincies en bedrijfsleven het belang hiervan in voor een succesvolle kenniseconomie en een uitdagend economisch en cultureel klimaat. Met dit stimuleringsprogramma wil de sector cultuur een bijdrage leveren aan het versterken van het Drentse vestigingsklimaat, de bedrijvigheid, werkgelegenheid en toerisme. Zo willen we werken aan Drenthe als dé provincie waarin wonen, werken en recreëren goed samengaan.

Kortom, met deze twee opeenvolgende voorjaarsnota's hebben wij de hoofddelen van het beleid gefinancierd. Bovendien hebben wij in de afgelopen periode geld gereserveerd voor *culturele investeringen*, bedoeld voor infrastructurele projecten als uitbreiding van het Drents Museum (inclusief nieuwbouw depot), Drents Archief en Cultureel Kwartier Assen.

Rijksbeleid

Landelijk zien we ook diverse ontwikkelingen. Zo benadrukt het rapport van de commissie Ladders cultuur als domein voor de provincie. En het rijksbeleid in de cultuurnota 'Kunst van leven' zet sterk in op excellentie en talentontwikkeling en op de verbindingen tussen cultuur, economie, ruimte en internationalisering. Intussen is ook duidelijk geworden dat de rijksgeldstroom BKV niet meer naar de provincies gaat, maar voor Drenthe naar de gemeenten Assen en Emmen. Het Actieplan cultuurbereik wordt opgevolgd door het Fonds voor Cultuurparticipatie.

Subsidiebeleid

Wij hebben ons subsidiebeleid, gericht op instellingen in het sociale en culturele veld, kritisch onder de loep genomen. Dit is voor ons aanleiding een aantal aanpassingen voor te stellen om de wijze van subsidiëren en onze inzet van provinciale instellingen efficiënter en effectiever te maken. De uitwerking hiervan kunt u lezen in een apart hoofdstuk: Beleidsinstrumenten Sociale en Culturele Agenda 2009 -2012.

Samenvattend is recentelijk al het nodige aan beleid ontwikkeld en een groot deel hiervan is ook financieel gedekt. Daarnaast hebben we nieuwe doelen waarvoor we ons de komende jaren gaan inzetten. Deze doelen komen voort uit nieuwe ontwikkelingen, visies en rijksbesluiten.

Waar willen we naartoe in Drenthe?

De komende vier jaar krijgt ons culturele en museale beleid een nieuwe titel die aansluit op de prioriteit die we in de Voorjaarsnota 2008 hebben voorgesteld.

Cultuur als Magneet

Onder deze nieuwe noemer willen wij twee hoofddoelen bereiken, twee 'polen' van de magneet.

Hoofddoelen provinciaal cultuurbeleid

1. *Culturele participatie*. Wij willen optimaal en breed gebruikmaken van onze (aantrekkelijke) Drentse culturele infrastructuur, door goede spreiding en toegankelijkheid van kunst en cultuur voor alle Drentse burgers te bevorderen. Wij streven hiermee naar een samenleving waarin cultuur bijdraagt aan educatie, sociale samenhang en de Drentse

identiteit. Daarbij gaan wij uit van een heldere taakverdeling: de gemeenten zijn verantwoordelijk voor de infrastructuur (primaire subsidiëring van amateurkunsten, podia en kunstencentra), de provincie richt zich op spreiding, toegankelijkheid en kwaliteit.

2. Een aantrekkelijk en 'aantrekkelijk' cultureel klimaat. Deze aantrekkingskracht richt zich op de Drentse burgers, op mensen van buiten Drenthe (toeristen, cultuurbezoekers) en op bedrijven en mensen die zich in Drenthe willen vestigen. Onze rijkgeschakeerde culturele voorzieningen en uitgebreide culturele infrastructuur zetten we hiermee in als magneet voor de economie. Daarbij willen we als provincie bijzondere dingen stimuleren: kunst en cultuur van onverwachte kwaliteit, sprankelend en spraakmakend. Deze spraakmakende kunst en cultuur kan sterk verbonden zijn aan het Drentse, maar kan ook juist iets geheel nieuws toevoegen.

Om de hoofddoelen te bereiken doen wij in deze agenda nieuwe voorstellen die aansluiten op beleid dat al is ingezet.

Een deel van deze voorstellen bevindt zich nog in de ideefase, zodat we ze nog samen met partijen in het veld en met gemeenten kunnen uitwerken.

Nieuwe en veelomvattende voorstellen uit deze agenda zijn onder andere:

- de ontwikkeling van een nieuw Programma voor Cultuurparticipatie
- de ontwikkeling van een nieuw project Versterking Museumbestel Drenthe
- een integraal ontwikkelingsprogramma voor cultuurhistorie en archeologie
- nieuwe impulsen rond cultuur en ruimte (Mooi Drenthe)
- nieuwe impulsprojecten streektaal
- een extra impuls voor het festivalbeleid
- een investeringsprogramma voor Cultuur en economie
- aanschaf derde loods Noordelijk Archeologisch Depot Nuis

Nieuwe en extra provinciale investeringen in cultuurparticipatie en beeldende kunst en vormgeving zijn mede afhankelijk van de inzet van rijk en gemeenten. Wij volgen de ontwikkelingen op de voet en proberen deze waar mogelijk positief te beïnvloeden. Ten aanzien van cultuurparticipatie hebben wij in nauw overleg met het nieuwe landelijke fonds en met gemeenten een plan in voorbereiding. Rond de verlegging van de rijksstroom BKV hebben wij intensief contact met gemeenten over hun inzet en ambitie in de komende jaren. Ook zijn wij als partner in het Noordelijk Convenant Cultuur in onderhandeling met het rijk. De uitkomsten hiervan worden verderop in deze notitie beschreven.

Tot slot zijn de uitkomsten van de ontwikkelingstrajecten met gemeenten van invloed op de voorstellen in deze agenda en de uitwerking daarvan in het komende jaar.

Samenwerking met gemeenten: Studio 13

Onze ambitie is dat de inzet van de provincie en van de gemeenten op het gebied van cultuurbeleid voor de komende jaren méér gaat opleveren dan de som der delen: 1+12 = meer dan 13!

In ons Collegeprogramma geven we aan dat we bij het ontwikkelen van nieuwe beleidskaders niet langer met vooraf dichtgetimmerde plannen naar de gemeenten willen toestappen. We willen de verantwoordelijkheid voor het cultuur- en museumbeleid juist met gemeenten delen. Afspraken over rolverdeling, taakafbakening en beleidsdoelen zijn onmisbaar voor een maximale inzet van beide overheden op het terrein van cultuur en musea. De korte bestuurlijke lijnen in Drenthe bieden daartoe goede mogelijkheden.

De afspraken worden vastgelegd in een beleidsconvenant en zogenaamde culturele allianties, waar mogelijk met meerdere gemeenten tegelijk en anders via maatwerk per gemeente. Meer algemene afspraken worden zo mogelijk met de VDG gemaakt.

Hiermee lopen we gelijk op met de inzet van de Sociale Agenda: het sluiten van sociale allianties met gemeenten.

Deze nieuwe aanpak sluit naadloos aan op de bevindingen en aanbevelingen van het onderzoeksrapport *In communi*.

Met het verkennen zijn wij in het najaar van 2007 begonnen. Onder de noemer Studio 13 hebben wij in 2008 de gezamenlijke domeinen verder uitgediept. Dat heeft na de zomer al geleid tot de eerste conceptsamenwerkingsvoorstellen. Een aantal van deze voorstellen is zover uitgewerkt dat zij in deze beleidsagenda gepresenteerd kunnen worden als (concept)alliantie. Voor verdere uitwerking van deze en overige voorstellen hebben wij meer tijd nodig met de Drentse gemeenten. De beoogde vervolgstappen zijn:

1. gezamenlijke uitwerking van een convenant waarin de gezamenlijke domeinen en doelstellingen voor cultuurbeleid worden onderschreven door (idealiter) alle 13 partijen (naar verwachting januari 2009)
2. uitwerken tot culturele allianties met individuele (of meerdere) gemeenten op maat, waarin concrete uitvoeringsprogramma's en gezamenlijke financiële inzet zijn vastgelegd (naar verwachting medio 2009)

Onze inzet is om de culturele allianties te sluiten rond 8 domeinen: cultuurparticipatie, cultuureducatie, monumentenzorg, archeologie, archiefbeleid, museumbeleid, bibliotheekvernieuwing en beeldende kunst & vormgeving.

Het thema cultuur en economie willen wij ook in samenspraak met gemeenten uitwerken, rekening houdend met de verschillen in taakgebieden en invloedssferen (zie ook verderop onder de paragraaf Cultuur en economie).

Voor een meer gedetailleerde uitwerking van het begrip alliantie verwijzen wij naar de notitie *Beleidsinstrumenten, hoofdstuk A. Het sluiten van allianties met gemeenten*.

2. Rol van de provincie in het verleden

Anno 1980

De meeste van de 34 gemeenten in Drenthe waren te klein voor intensief cultuurbeleid. Omdat de provincie zich verantwoordelijk voelde, bestond toen al de bereidheid om te investeren in de harde infrastructuur en extra's "*van bovenlokaal dan wel regionaal karakter*". Uit IPO onderzoeken bleek dat Drenthe jarenlang de hoogste bijdrage per inwoner aan cultuur uitgaf.

Gemeentelijke herindeling

In 1998 vond de gemeentelijke herindeling plaats, van 34 naar 12 gemeenten. Deze schaalvergroting moest er onder meer toe leiden dat gemeenten een eigen cultuurbeleid zouden kunnen voeren. Vanaf 1998 werd voor het hele gebied van Cultuur, Welzijn en Zorg naar een nieuwe specifieke provinciale beleidsverantwoordelijkheid gezocht. In *Schaduwenvooruit, CWZ-beleid voor de jaren 2000-2004* werden de gemeenten door de provincie voor het eerst aangesproken op hun verantwoordelijkheid. Maar bij een eerste onderzoek naar het oordeel van de gemeenten over het provinciale CWZ-beleid in 2004 bleek het beleid van de provincie nauwelijks bekend te zijn bij de gemeenten.

Mensen in het Middelpunt, CWZ-beleid 2005-2008

In deze nota en in de daarop gebaseerde cultuurnota *De kunst van het Combineren 2005-2008* is de taak- en rolverdeling steviger opgepakt. Uit het onderzoek *In communi* blijkt het provinciale beleid nu beter bekend te zijn en meer gewaardeerd te worden. Wel vinden de gemeenten dat de provincie te vaak in een te vroeg stadium binnenvalt bij de gemeenten

met geld en goede bedoelingen. Veel gemeenten willen graag in een vroeg stadium overleggen en samen, gelijkwaardig, plannen maken. Maar er zijn ook andere geluiden. Sommige gemeenten denken zelfs aan verdere decentralisatie: provinciale doeluitkeringen naar de gemeenten.

3. Rol en inzet provincie komende beleidsperiode

Rolverdeling rijk, provincies en gemeenten

Rijk, provincies en gemeenten hebben in het verleden afspraken gemaakt over een taakverdeling op het gebied van kunst en cultuur. Het rijk zorgt voor de productie van kunst, de gemeente voor infrastructuur en afname (instandhouding accommodaties c.q. gebouwen, kunstencentra, subsidiëren van culturele activiteiten en verenigingen) en de provincie voor evenwichtige spreiding en participatie. In de laatste decennia is soms bewust en soms onbewust van deze koers afgeweken, maar in grote lijnen zijn deze afspraken nog steeds geldig. Voor ons betekent het dat spreiding en participatie belangrijke onderdelen van het cultuurbeleid zijn. Dit zien we onder andere terug in ons beleid rond cultuureducatie, het bibliotheekwezen, ontsluiting van archieven en museale collecties en het toegankelijker maken van cultuur en cultuurhistorie van Drenthe voor elke inwoner. Ook past het goed in onze rol om de Drentse cultuurhistorie een plek te geven in het integrale beleid rond ruimtelijke ordening. Het advies van de commissie Lodders (over provinciale rollen en taken) heeft ons nog eens bevestigd in deze rol.

Daarnaast heeft het rijk wettelijke en gedelegeerde taken aan de provincie toegewezen, onder andere binnen de terreinen van monumentenzorg, archeologie, archieven en regionale omroepen.

Maar de ontwikkelingen rond taakverdeling tussen de overheden staan niet stil. Het rijk wil een verdere decentralisatie van taken, zowel van rijk naar provincies (bijvoorbeeld steunpunten monumentenzorg) als van provincies naar gemeenten (archeologie, ruimtelijke ordening, BKV). Ook de wens om niet meer dan twee overheden actief te laten zijn op een beleidsterrein speelt hierin een rol (zie rapporten van de commissies Lodders, Oosting en Van der Tuuk).

Deze ontwikkelingen maken een gezonde herbezinning op onze verantwoordelijkheden, taken en rollen noodzakelijk.

Wij streven ernaar om ons cultuurbeleid op een nieuwe manier te verbinden met lokaal beleid. Wij zijn een belangrijke partner als het gaat om het bevorderen van kwaliteit, het stimuleren van vernieuwingen en het in stand houden van een goed cultureel klimaat. Daarom is het belangrijk om goed te weten wat onze inzet is.

Een groot deel van het cultuurbeleid speelt zich af binnen gemeentegrenzen. Wij zien het als een kans voor Drenthe om samen met gemeenten plannen te ontwikkelen. Gemeenten doen al veel, de provincie doet al veel, en gezamenlijk willen wij van de som van deze delen meer maken dan een simpele optelsom. Voor de komende vier jaar willen we vanaf het begin gezamenlijk creatieve combinaties maken die meerwaarde opleveren voor tal van deelterreinen binnen het cultuurbeleid. Voor een deel betekent dat ook: het geleidelijk overdragen van taken aan gemeenten, omdat zij niet meer binnen de verantwoordelijkheid van de provincie passen. Daardoor ontstaat overigens ook meer ruimte voor de provincie om andere dingen te doen die belangrijk zijn voor kunst en cultuur, zoals het stimuleren van bijzondere initiatieven, experimenten en talenten. Ook het sterker positioneren van provinciaal cultuurbeleid op het snijvlak van ruimtelijke ontwikkeling en economie, zoals verwoord in het rapport Lodders, hoort hierbij.

De deelterreinen (de vijf cultuurdragers) werken we in deze agenda verder uit. Hierbij geven we aan wat de stand van zaken is, wat vervolgens aan provinciale inzet wenselijk is

en wat wij verwachten van samenwerking met en inzet van gemeenten en andere mogelijke partners.

Maar eerst gaan wij nog in op een aantal horizontale thema's, onderwerpen die dwars door onze vijf cultuurdragers heen snijden: Cultuur en economie; Cultuurbeleid en sociaal beleid; Rijksbeleid en Noordelijk convenant cultuur; Cultuur en internationalisering; Rol van adviescommissies; Monitoring & effectonderzoek.

Cultuur en economie

De provincie Drenthe wil zichzelf als een sterk 'merk in de markt zetten' door een vierjarig investeringsprogramma 'De Culturele Economie'. Dit programma sluit aan bij lokale en particuliere initiatieven en kent drie doelen.

1. Bijdrage leveren aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor particulieren en bedrijven
2. Koppeling van toerisme aan kunst en cultuur
3. Innovatieve wisselwerking tussen creatieve en andere bedrijfssectoren

Deze drie doelen willen we bereiken door:

- a. samen met gemeenten, lokale en bovenlokale instellingen en bedrijven het belang van kunst & cultuur voor economische ontwikkeling vast te stellen en bijpassende doelen, ideeën en plannen te ontwikkelen;
- b. deze plannen in de vijf cultuurdragers uit te werken in concrete projecten (zie hoofdstuk 4). Diverse projecten en activiteiten op dit terrein worden al uitgevoerd, zoals festivals, museale tentoonstellingen als Go China en andere grote publiekstrekkingen en de jaarlijkse Culturele Gemeente van Drenthe. Wij zullen in de beoordeling van nieuwe plannen de economische 'factor' specifiek meewegen. Onze accenten liggen op het doorontwikkelen van provinciale festivals en fysiek cultureel erfgoed, zowel voor onze eigen inwoners als voor toeristen;
- c. het instellen van een stimuleringsregeling, waarbij plannen van bovenlokaal c.q. provinciaal belang ingediend kunnen worden, zoals: ruimtelijke projecten van belang voor cultuurtoerisme en vestigingsklimaat; concrete producties en manifestaties zoals (internationale) festivals en tentoonstellingen; stimuleren van netwerkontwikkeling en creatieve 'broedplaatsen'.

Wij zullen in overleg met de gemeenten, marktpartijen en instellingen vorm en inhoud geven aan dit programma en de financiering daarvan. Behalve de genoemde middelen die zijn gereserveerd in de Voorjaarsnota 2008 kunnen wij gebruikmaken van bestaande economieprogramma's van de provincie Drenthe.

Daarnaast zullen wij inspelen op het in de rijksbegroting 2009 aangekondigde beleid rond cultuur en economie: het Programma voor de creatieve industrie.

Cultuurbeleid en sociaal beleid

Het ontwikkelproces van deze agenda loopt vrijwel gelijk met dat van de Sociale Agenda. Ons voornemen in beide agenda's is om allianties aan te gaan met gemeenten. De Wet Maatschappelijke Ondersteuning draagt gemeenten op om de sociale samenhang en de leefbaarheid in dorpen en wijken te bevorderen. Gemeenten zoeken daarom nog meer naar instrumenten om aan dit prestatieveld te kunnen voldoen. Cultuur speelt daarbij een belangrijke rol, omdat het de onderlinge betrokkenheid van mensen vergroot, sociale samenhang versterkt en zorgt voor nieuwe verbindingen tussen bevolkingsgroepen met meer onderling begrip, ook tussen mensen van verschillende achtergronden.

Cultuureducatie, (cultureel) vrijwilligerswerk, bibliotheekwerk, multifunctionele centra en amateurkunst hebben hierbij een belangrijke toegevoegde waarde. Cultuur en sociaal beleid bieden samen kansen om synergie te creëren, zowel inhoudelijk als financieel. In onze bijeenkomsten met gemeenten en in afstemming met de sociale agenda zijn de volgende doelen benoemd: uitbreiding buitenschoolse cultuureducatie (brede scholen), uitbreiding vrijwilligerswerk in de culturele sector, functieverbreiding van bibliotheken tot

sociale en culturele 'knooppunten' en bestrijding van laaggeletterdheid, verbreding van multifunctionele centra met culturele functies en participatie in amateurkunsten als sociaal bindmiddel.

Deze doelen worden in sociale en culturele allianties met de gemeenten uitgewerkt.

Rijksbeleid en het Noordelijk Convenant Cultuur

Voor de nieuwe beleidsperiode onderhandelen de vijf noordelijke partners (drie provincies en de steden Groningen en Leeuwarden) met het rijk en de landelijke cultuurfondsen over extra geld voor dit noordelijke landsdeel. Deze onderhandelingen staan voor een deel in het teken van de toezegging van de minister om de rijksmiddelen voor cultuur evenwichtiger te spreiden. Onze inzet is om 25% meer rijksmiddelen voor het Noorden te krijgen. Het resultaat zal naar verwachting omstreeks oktober 2008 bekend zijn en zo mogelijk gelijktijdig met deze agenda aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Onze inzet is ook om minimaal het bedrag van het lopende convenant overeind te houden (om de continuïteit van instellingen niet in gevaar te brengen) en om een aantal prominente Drentse en Noord-Nederlandse projecten en instellingen naar voren te schuiven. Belangrijk criterium hierbij is de evidente en aanvullende bijdrage die een instelling of project levert aan kwaliteit en dynamiek, economisch of internationaal belang. Voor ons is bovendien belangrijk dat de instelling in Drenthe actief is.

Meerdere Drentse en andere noordelijke instellingen hebben aanvragen ingediend bij fondsen, het rijk en andere noordelijke overheden. De situatie op het moment van schrijven van deze agenda:

- a. toewijzing van het Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten (NFPK+) aan diverse noordelijke instellingen waaronder PeerGroup. De andere Drentse aanvrager DJT de Reus is afgewezen (om deze afwijzing te compenseren hadden wij reeds een bedrag gereserveerd, zie Voorjaarsnota 2007)
- b. toewijzing van OCW aan meerdere instellingen in het Noorden met een positief advies van de Raad voor Cultuur, met opgehoogde bedragen uit het eerste advies van de Raad. Binnen deze 'basisinfrastructuur' zijn geen Drentse instellingen opgenomen²
- c. bovengenoemde toewijzingen van OCW en het NFPK+ zijn een relatief succes voor het Noorden: het noordelijk landsdeel ontvangt jaarlijks 1,6 miljoen euro meer ten opzichte van vier jaar geleden. Dit zorgt echter niet substantieel voor minder scheve verdeling van rijksmiddelen ten opzichte van de Randstad. Het kabinet stelt geen extra middelen beschikbaar die een convenant rechtvaardigen. Onze inzet blijft daarom: 25% hoger vergeleken met de vorige beleidsperiode
- d. in de motie Hamers cs (Tweede Kamer september 2008) wordt de regering verzocht om de basisinfrastructuur van cultuur extra te versterken met 10 miljoen euro. Hiermee wordt 3,7 miljoen naar rato toegevoegd aan de subsidies van de langjarige gesubsidieerde orkesten, dans- en operagezelschappen. Voor het NNO betekent dit waarschijnlijk dat daarmee de korting in het kader van 'het profijtbeginsel' wordt gecompenseerd. De noordelijke overheden zien daarom geen aanleiding om het subsidieverzoek van het NNO ad 200.000 euro te honoreren. Wij hebben wel besloten om wederom in noordelijk verband 100.000 euro per jaar beschikbaar te stellen aan het NNO, ter reparatie van de bezuiniging van vier jaar geleden. Daarnaast vragen wij aan het NNO om extra concerten te verzorgen in Drenthe

² De opgenomen instellingen zijn: Noord Nederlands Toneel, Noord Nederlandse Dansvoorziening, Tryater, Noorderlicht, Noorderslag-Eurosonic, Grand Theatre, de Citadel, het Poëziepaleis, de Noorderlingen en het Prinses Christina Concours. Het NNO behoort tot de 'aangewezen instellingen' voor langjarige subsidie.

- e. ook het Grand Theatre wordt geconfronteerd met korting. In samenspraak met de noordelijke partners levert Drenthe haar aandeel om deze korting te compenseren (7.000 euro per jaar)

Genoemde financiële inzet voor NNO en Grand Theatre is onder voorbehoud van besluitvorming in de colleges van burgemeester en wethouders en Gedeputeerde Staten van de noordelijke partners. Zij nemen hier in het najaar van 2008 eveneens een besluit over (voor een verdere toelichting op NNO en Grand Theatre zie bijlage).

Tevens hebben de noordelijke overheden afgesproken dat de inzet van de resterende convenantsmiddelen per overheid wordt bepaald. De partners zetten het bedrag in voor instellingen die in eigen provincie of gemeente een belangrijke rol spelen in de noordelijke podiumkunsten. De provincie Drenthe wil deze middelen bestemmen voor grensoverschrijdende activiteiten (zie cultuur en internationalisering).

Naar aanleiding van het rapport van de Noordelijke Rekenkamer (november 2007) buigen wij ons met onze noordelijke partners over operationalisering en toepassing van selectiecriteria en een procedure voor monitoring en beoordeling van de resultaten van ons subsidiebeleid.

Cultuur en internationalisering: Stepping Stones

Wij zien dat internationale samenwerking tussen overheden en instellingen binnen Europa toeneemt en dat ook steeds meer culturele instellingen en het kunstvakonderwijs in het Noorden van het land bezig zijn met het opbouwen van internationale netwerken. Internationale culturele uitwisseling kan leiden tot economisch ontwikkeling. Cultuur heeft een magneetfunctie. Het aantal internationale culturele activiteiten in Drenthe neemt toe. Diverse instellingen zijn op dit gebied actief en succesvol, zowel op amateur- als op professioneel niveau. Voorbeelden hiervan zijn de internationale uitwisselingsprojecten van het Drents Museum en het Hunebedinformatiecentrum. Om dit op een goede manier uit te bouwen moeten we onze krachten bundelen met andere partners.

We willen als provincie Drenthe aansluiten bij de kracht van Noord-Nederland: onze relatie met onze oosterburen en de landen in de Noordelijke Ontwikkelingsas (NOA)³. Het aanhalen van economische, sociale en culturele banden is hierbij het doel. Daarbij komt dat Noord-Nederland een aantrekkelijke en vanzelfsprekende schakel is tussen de grote stedelijke gebieden Randstad en Bremen-Hamburg. Het heeft de capaciteiten om een belangrijke 'stepping stone'-functie te vervullen op de NOA. Cultuur wordt daarbij beschouwd als een belangrijke verbindende kracht.

Dit wordt onderkend door de drie provincies (SNN) die hiervoor een budget van 180.000 euro voor 2008 ter beschikking hebben gesteld, als onderdeel van het activiteitenplan van het NOA-projectbureau Nordconnect.

Onze inzet: Wij willen in Drenthe aansluiten bij deze ontwikkelingen en internationaal cultuurbeleid oppakken als onderdeel van ons eigen cultuurbeleid. Wij willen dat kwalitatief goede en betekenisvolle cultuuruitingen uit Drenthe een bredere bekendheid krijgen, over provincie- en landsgrenzen heen, en willen ook betekenisvolle internationale cultuuruitingen naar onze provincie halen.

Wij zullen daarom culturele organisaties in Drenthe in praktische zin ondersteunen om aan plannen en ideeën vorm en inhoud te geven. Daarnaast willen wij in SNN-verband gezamenlijk nieuwe plannen ontwikkelen. Wij vinden het wenselijk om het huidige SNN-budget voor cultuur uit te breiden, zodat we een gezamenlijk programma kunnen uitvoeren. Dit programma moet het mogelijk maken om:

- a. ontwikkeling en uitvoering van concrete internationale projecten te realiseren en
- b. een programma te ontwikkelen op het terrein van internationale marketing en netwerkvorming.

³ Dit zijn de landen: Duitsland, Polen, Estland, Letland, Litauen, Rusland, Finland, Zweden, Noorwegen, Denemarken.

Hiervoor vragen wij van het rijk een aanzienlijke bijdrage in het kader van nieuw beleid in 2009. Ook onderzoeken wij financiering uit internationale c.q. Europese programma's (Interreg, Efro) .Daarnaast wil de provincie Drenthe samen met de noordelijke partners extra middelen vrijmaken.

Voorbeelden van Drentse instellingen en projecten die voor dit programma in aanmerking kunnen komen zijn:

- Drents Museum: projecten samen met Letland, Duitsland, Hongarije, Canada en China
- Drents Archief: nieuwbouwproject met synergieplan samen met Drents Museum (onder andere EFRO-aanvraag) Hunebedcentrum Borger: kennisnetwerk in NOA-landen, zoals tentoonstellingscarrousel Trechterbeker- hunebedcultuur
- Peergroup: internationale uitwisseling Community-art in NOA-landen en Tsjechië
- Symfonisch Jeugdorkest in de Eems Dollard Regio
- Volksdansmanifestaties samen met NOA-landen: SIVO (in samenwerking met Roakeldais)
- Gemeenten Zuid-Oost Drenthe: Internationaal festival in samenwerking met Duitse gemeenten en culturele partners
- Peter de Grote Festival: (Drenthe en Groningen samen met NOA-landen)
- Beeldende kunst: project Artists in Residence: KIK (samen met Voorheen de Gemeente en Wallhouse) en internationale projectinitiatieven vanuit CBK Drenthe
- Herinneringscentrum Kamp Westerbork: ontwikkelingsverband herinneringscentra in de NOA-landen

Rol van adviescommissies

We onderschrijven opnieuw het belang van een provinciale adviescommissie en als nieuw element een visitatiecommissie, om verzekerd te zijn van deskundige en objectieve beoordeling van projectmatige subsidieaanvragen, uitvoeringskwaliteiten en effecten van beleid. De inzet van dergelijke commissies bevordert een gezonde afstand tussen kwaliteitsbeoordeling en politieke besluitvorming.

Wij stellen (naast de specifieke commissies voor Monumenten en de Culturele Prijs) een breed samengestelde adviescommissie in voor alle disciplines van kunst en cultuur, die flexibel kan worden samengesteld. Oog voor vernieuwing, integraliteit, kennis van zaken en kennis van Drenthe zijn belangrijke kenmerken van deze nieuwe commissie. Behalve de functie van beoordelingen en toetsing dient deze adviescommissies ook een stimulerende rol te hebben op het culturele leven in Drenthe. Wij verwachten dan ook proactieve adviezen van deze commissie ten aanzien van cultuurbeleid.

Visitatie en beoordeling door een externe visitatiecommissie is een adequaat middel om invulling van beleidsdoelen en uitvoering hiervan door instellingen te onderzoeken en te toetsen. Wij stellen daarom een visitatiecommissie in die kwaliteit en effecten van beleidsuitvoering toetst. Ook dit kan leiden tot belangrijke aanbevelingen voor provinciaal cultuurbeleid. Wij verkennen hierbij de mogelijkheid tot samenwerking als noordelijke provincies. De recente rapporten van de Noordelijke Rekenkamer leveren hier ook een bijdrage aan.

Wij zullen voor deze functies een duidelijk kader scheppen (werkwijze, criteria en geoperationaliseerde beleidsdoelen) en deze meegeven aan de nieuw te formeren commissies.

Monitoring en effectonderzoek in de beleidscyclus

Momenteel leggen wij veel accent op tijdrovende en gedetailleerde beoordeling van prestatie-indicatoren, verbonden aan provinciale subsidies. Daarmee meten wij niet per se onze effecten van beleid: wat hebben wij bereikt bij onze afnemers en doelgroepen? In

hoeverre hebben wij onze doelstellingen voor cultuurbeleid bereikt? In hoeverre hebben onze uitvoerende instellingen effectief uitvoering gegeven aan ons beleid?

Wij willen daarom minder gedetailleerd en meer beleidsmatig op speerpunten sturen. Dit heeft ook gevolgen voor de wijze waarop we de uitvoering monitoren. Hiervoor willen wij gericht onderzoek (laten) doen naar tevredenheid en effecten bij doelgroepen en afnemers van ons beleid en van onze uitvoerende instellingen. Ook zien wij hier een relatie met de inzet van een visitatiecommissie.

Voor een verdere uitwerking van dit thema verwijzen wij naar de notitie *Beleidsinstrumenten, hoofdstuk B. Het doen van onderzoek.*

4. Uitwerking per cultuurdrager

Het grote publiek

Cultuurparticipatie

Cultuureducatie

Amateurkunst

Podiumkunsten

Festivals

Cultuurparticipatie

Cultuurparticipatie richt zich op het vergroten van deelname, zowel geografisch als wat betreft diversiteit van doelgroepen. We realiseren ons dat gemeenten op dit terrein een belangrijke rol spelen. Landelijk wordt meer dan 60% van de culturele uitgaven - voor een groot deel cultuurparticipatie - door gemeenten gefinancierd.

Vanuit onze rol willen we de nadruk leggen op een optimale spreiding en een brede, actieve deelname aan cultuur: kunst en cultuur is voor iedereen. Vooral op dit terrein willen we samen met gemeenten kunst en cultuur toegankelijk te maken voor een groot publiek. Zoals eerder gezegd: cultuur vergroot de onderlinge betrokkenheid van mensen, versterkt de sociale cohesie en zorgt voor nieuwe verbindingen tussen bevolkingsgroepen en draagt zodoende bij aan onderling begrip, ook tussen mensen van verschillende achtergronden. Brede culturele participatie is bovendien een belangrijke voorwaarde voor het creëren en genieten van hoogwaardige cultuur.

Met de rijksmiddelen uit het Actieplan cultuurbereik hebben we op dit gebied veel bereikt. Veel creativiteit is losgemaakt in Drenthe en de beschikbare middelen zijn goed benut dankzij de talrijke projectaanvragen. Daarnaast liggen er in samenwerking met de gemeenten nog meer nieuwe kansen, omdat zij het dichtst bij alle doelgroepen staan. Voor het financieren van projecten gericht op het vergroten van het cultuurbereik is gemeentelijke cofinanciering een randvoorwaarde: daarmee geven gemeenten aan dat er voor deze activiteiten plaats en belangstelling is.

Het Actieplan cultuurbereik houdt eind 2008 op. Daarvoor in de plaats heeft het rijk een nieuw fonds in het leven geroepen: het Programmafonds cultuurparticipatie. Bij dit fonds kunnen provincies en gemeenten nieuwe programma's indienen, gericht op amateurkunst, cultuureducatie en volkscultuur.

Onze inzet: wij willen een Drents programma 2009 - 2012 voor het Programmafonds cultuurparticipatie ontwikkelen, gericht op amateurkunst, cultuureducatie, volkscultuur, talentontwikkeling en bijzondere projecten en manifestaties van bovenlokaal belang. Ons doel is om meer mensen in aanraking te brengen met kunst en cultuur, vooral door actieve participatie. Wij willen daarbij doelgroepen bereiken die nu nog weinig deelnemen. We

overleggen momenteel met de gemeenten welke onderdelen van dit programma onder gezamenlijke en welke onder gescheiden verantwoordelijkheid ontwikkeld kunnen worden. We gaan daarbij uit van evenredige inzet van rijks-, provinciale en gemeentelijke middelen. Op deze wijze wordt meer geld gegenereerd en gebundeld rondom gezamenlijk geformuleerde doelen. Hierdoor ontstaat een stevige extra inspanning in Drenthe rond cultuurparticipatie en amateurkunst. Ook met de gemeente Emmen, die zelfstandig een participatieprogramma indient (als gemeente groter dan 90.000 inwoners), zijn wij hierover in gesprek.

Een en ander werken wij uit in het kader van de culturele allianties per gemeente (Studio 13)

Cultuureducatie

Cultuureducatie is al jarenlang een terrein waar de provincie flink in heeft geïnvesteerd. Ons beleid is enerzijds gericht op de inhoudelijke invulling van cultuureducatie, anderzijds op de mogelijkheid tot deelname ('verspreiding'). Wij vinden het belangrijk dat scholen hun eigen cultuureducatiebeleid formuleren. Wij willen het onderwijs daarbij ondersteunen en ervoor zorgen dat scholen kennis hebben van de (directe) culturele omgeving. Naast deelname aan kunsteducatie vinden wij dat erfgoededucatie voldoende aan bod moet komen. Ook vinden wij actieve participatie en het aanleren van vaardigheden belangrijk, naast receptieve deelname.

Onze inzet: In aansluiting op het beleid van het rijk en het provinciaal beleid 2005-2008 stimuleren wij dat scholen hun eigen cultuurbeleid op school bepalen en zelf hun keuzes maken. Hierbij is samenwerking in lokale netwerken belangrijk, zodat scholen direct kennismaken met de (lokale) aanbieders en tot uitwisseling kunnen komen. Wij voelen ons in de eerste plaats verantwoordelijk voor ondersteuning van het onderwijs bij deze ontwikkeling van cultuureducatiebeleid. Dat geldt ook voor ondersteuning van gemeenten om netwerken op te zetten en voor inzet van inhoudelijke deskundigheid en ondersteuning op het gebied van cultuureducatie binnen deze netwerken. Hierover gaan wij in overleg met de gemeenten (als medefinanciers), het onderwijs, de ondersteuningsinstellingen en lokale kunstencentra.

Ook denken wij na over het beschikbaar stellen van (geoordeelde) gelden voor cultuureducatie naar de scholen zelf (bijvoorbeeld in de vorm van vouchers). Dit sluit aan op het rijksbeleid rond de 'Van der Laan-gelden', die rechtstreeks naar de scholen gaan.

Daarnaast blijft de provincie zich mede verantwoordelijk voelen voor een kwalitatief hoogstaand keuzemenu voor cultuureducatie, voortbordurend op Kunstmenu, Cultuurtraject en Erfgoed-educatie, in aansluiting op de vraag van scholen.

Een secundaire rol voor de provincie is het incidenteel subsidiëren van productie van cultuureducatie, als dit een wezenlijke aanvulling is op bovenlokale schaal.

De rol van de gemeenten zien wij in het faciliteren van lokale netwerken en het zorgen voor passend lokaal aanbod op basis van de vraag.

De uitwerking per gemeente willen wij binnen de culturele allianties vormgeven.

Amateurkunst

Amateurkunst is zowel voor gemeenten als voor ons een belangrijk beleidsonderwerp. De gemeente is verantwoordelijk voor voorzieningen voor amateurkunst in de eigen gemeente, zoals de kunstencentra en ondersteuning van amateurverenigingen. De provincie is verantwoordelijk voor tweedelijns-ondersteuning en voorzieningen of projecten van provinciaal belang.

Onze inzet: wij steunen provinciale orkesten en koren en voelen ons mede verantwoordelijk voor de amateursteunfuncties. Ook voelen wij ons betrokken bij (de stimulering van) grote amateurkunstprojecten, talentontwikkeling en

kwaliteitsbevordering. In het veld constateren wij vraag naar extra ondersteuning op de terreinen zang, harmonie-fanfare-brassbands en symfonische muziek. Voor dit alles beogen wij een goede afstemming van gemeentelijke en provinciale inzet, die grotendeels gerealiseerd kan worden binnen het nieuwe programma voor cultuurparticipatie.

Podiumkunsten

Podiumkunsten die gemeentegrenzen overstijgen vormen ook een gedeelde verantwoordelijkheid, zowel voor het amateurveld als het professionele veld.

Wij hebben succesvol geïnvesteerd in nieuwe producties (deels via Actieplan cultuurbereik) en in nieuwe theatergezelschappen (onder andere Peergroup en Drents Jeugdtheater). Dit willen wij voortzetten.

Daarnaast voelen wij ons verantwoordelijk voor een goede basisinfrastructuur voor professionele podiumkunsten, waar het gaat om gezelschappen van provinciaal en zelfs noordelijk belang.

Onze inzet: voor professionele podiumgezelschappen en voorstellingen van bovenlokaal belang nemen we onze verantwoordelijkheid. De rijksmiddelen voor de periode 2009-2012 spelen daarin een belangrijke (financiële) rol. Bij het verminderen van deze rijksmiddelen steunen wij professionele instellingen die voor Drenthe van belang zijn.

Festivals en evenementen

In de gemeenten vinden regelmatig kleinere festivals plaats, voornamelijk in de zomer; daar voelen de gemeente en de plaatselijke middenstand zich verantwoordelijk voor. Daarnaast hebben we als provincie geïnvesteerd in een provinciaal festivalbeleid.

Onze inzet: Met een beperkt aantal festivals van bovenlokaal, regionaal of provinciaal belang willen wij Drenthe nog meer op de kaart zetten, om daarmee het bereik van cultuur te verbreden en meer podiumruimte te bieden.

Als een festival voor een provinciale bijdrage in aanmerking komt, op grond van kwaliteit, originaliteit of spreiding, is een financiële bijdrage van de gemeente een voorwaarde. Bij herhaling van het festival zou de gemeentelijke bijdrage groter moeten worden: de gemeente moet er namelijk belang bij kunnen hebben dat een festival binnen zijn grenzen plaatsvindt. Wij zoeken voor verdere ontwikkeling van het festivalbeleid afstemming met de gemeenten, in het kader van ons programma De Culturele Economie en Cultuur en Internationalisering (zie de desbetreffende hoofdstukken).

Evenementen als de Culturele Prijs van Drenthe, de Culturele Gemeente en de Culturele Drentse Uitdag hebben hun waarde bewezen en blijven wij doorontwikkelen in de nieuwe beleidsperiode.

Drenthe in Beeld

Beeldkwaliteit openbare ruimte

Beeldende kunst en vormgeving

De beeldkwaliteit openbare ruimte

Wij willen de beeldkwaliteit van de openbare ruimte in Drenthe positief beïnvloeden en 'verrommeling' tegengaan. Daarbij denken wij aan locaties die door hun strategische ligging of hun bijzondere kwaliteit cruciaal zijn voor het beeld van Drenthe. De beeldkwaliteit van deze locaties is een verantwoordelijkheid van provincie én gemeenten. Vooruitlopend op de invoering van de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening (nWRO) in 2009 concentreren we ons op het ontwikkelen van een instrumentarium om beeldkwaliteit te versterken. Beeldkwaliteit kent drie invalshoeken die verenigd zullen worden in het te ontwikkelen instrumentarium:

1. cultuurhistorie en architectuur
2. landschap
3. ruimtelijke ordening

Wij zullen hierbij effectief gebruikmaken van het feit dat Drents Plateau, het CBK Drenthe en het Architectuurcentrum, instellingen die zowel voor gemeenten als provincie werken.

Onze inzet

1. Een intensieve inbreng vanuit de culturele hoek in een vroegtijdig stadium van provinciale (en gemeentelijke) ruimtelijke planvorming, bijvoorbeeld bij dorpsuitbreiding, hoogbouw, aanleg van wegen. Dit willen we onder meer bereiken door de ontwikkeling van een krachtig beleidsinstrumentarium voor beeldkwaliteit. Wij willen hierbij inspelen op de verantwoordelijkheden van gemeenten en provincie (in lijn met de nWRO). In samenhang met het nieuwe omgevingsbeleid willen we (met gemeenten) deze instrumenten ontwikkelen. Wij investeren in een samenwerkingsverband 'Mooi Drenthe' en bijbehorende 'Werkplaatsen Mooi Drenthe'. Dit zijn creatieve sessies met gemeenten, provincie, maatschappelijke partijen, betrokken burgers, (landschaps)architecten en stedenbouwkundigen. In de Werkplaatsen Mooi Drenthe willen we al lerend en ontwerpend samen met gemeenten oplossingen vinden voor lastige ruimtelijke opgaven of verrommelde situaties (ons streven is om hierbij in de komende periode ook verbindingen te zoeken met ons milieu- en energiebeleid).
2. Het vaststellen van de Cultuurhistorische Waardenkaart van Drenthe, die het mogelijk maakt voor provincie, gemeenten en andere partners om het cultuurhistorisch belang goed af te wegen in ruimtelijke planvorming. Het is één van de 12 bouwstenen van het Provinciale omgevingsplan. De kaart stelt duidelijk onderbouwde (cultuurhistorische) prioriteiten en geeft ontwikkelingsmogelijkheden aan, een balans tussen behoud en ontwikkeling.
3. De 'belvédère'-aanpak: een effectief ontwikkelingsinstrument om ruimtelijke ontwikkelingen en het behoud van cultuurhistorie in een concrete situatie met elkaar in balans te brengen. Vanuit het pMJP subsidieert de provincie belvédèreprojecten.
4. Provincie en gemeente zijn grote opdrachtgevers bij de inrichting van de openbare ruimte. Wij willen de inbreng van beeldende kunst en vormgeving in ruimtelijke plannen en nieuwe infrastructuur stimuleren, zodat identiteit en herkenbaarheid nadrukkelijk worden toegevoegd. Ontwerpers en kunstenaars laten zich daarbij inspireren door cultuurhistorie, landschap en verhalen. Voorbeelden hiervan zijn kunstprojecten bij de reconstructie van de provinciale weg N34 of bij Regiovisie Assen-Groningen (project Verbindingen).

Beeldende kunst en vormgeving

Per 1 januari 2009 decentraliseert het rijk beeldende kunst en vormgeving naar gemeenten. Doel van het verleggen van de rijksgeldstroom BKV naar 36 grotere gemeenten is het versterken van het creatieve stedelijke klimaat, om zo beeldende (internationale) topkunst te stimuleren. Het rijk veronderstelt dat deze gemeenten over de daarvoor benodigde infrastructuur beschikken: ateliers, broedplaatsen, ondersteunende instellingen, kunstuitlenen, kunstmusea. De BKV-rijksbijdrage voor Drenthe wordt vanaf 2009 ondergebracht bij de gemeenten Emmen en Assen (beide 150.000 euro op jaarbasis) en de landelijke fondsen. Daarmee ligt de primaire verantwoordelijkheid voor het beeldende kunstbeleid in Drenthe niet meer bij de provincie.

Wij hebben de afgelopen jaren met de rijksgeldstroom BKV samen met alle Drentse gemeenten vele projecten en presentatie-instellingen gefinancierd. De culturele infrastructuur voor BKV hebben wij als partner van het rijk verder versterkt met het opdracht- en projectconsulentschap van het CBK Drenthe. De veranderde taakverdeling tussen overheden leidt ook tot herpositionering van dit CBK en zijn kunstuitlenvoorziening met 5 plaatselijke uitleenpunten. De eerste stappen daarvoor worden in het Cultureel Kwartier Assen (2011) gezet met het inrichten van een Kunsthal voor hedendaagse

beeldende kunst en kunstuitlen onder auspiciën van het CBK. Assen en Emmen dienen kunstinstellingen te huisvesten die een regionale uitstraling hebben. Wij verwachten dat Assen en Emmen zich hier voluit voor inzetten en dat ook de overige 10 gemeenten een eigen verantwoordelijkheid nemen voor delen van het BKV-beleid.

Onze inzet

1. De provincie voelt zich medeverantwoordelijk voor het proces om het CBK Drenthe te herpositioneren. De provincie zal haar uiterste best doen om samen met gemeenten dit proces op tijd en op een verantwoorde wijze af te wikkelen. Wij zullen daarbij een verantwoorde overgangperiode hanteren.

2. Voor beeldendekunstinitiatieven die buiten (de werkingssfeer van) Assen en Emmen het Drentse creatieve klimaat versterken, willen we met alle Drentse gemeenten afspraken maken over een gedeelde verantwoordelijkheid en gezamenlijke inzet.

3. Waar het gaat om beeldendekunstinitiatieven van bovenlokaal belang, blijven we als provincie onze verantwoordelijkheid nemen. Een onderscheidend aanbod van beeldende kunst geeft de regio en provincie profiel en status. De beeldende kunst vormt ook een belangrijke schakel met andere terreinen, zoals ruimtelijke kwaliteit, cultuurtoerisme en creatieve industrie (zie ook onder Cultuur en economie). De provincie wil daarom in de komende beleidsperiode als opdrachtgever stimuleren dat eigentijdse of actuele ontwikkelingen in de beeldende kunst in Drenthe zichtbaar worden gemaakt in combinatie met de Drentse kernkwaliteiten (cultuurhistorie-landschap-erfgoed). Voorbeelden hiervan zijn projecten die natuur, kunst en recreatie combineren. We streven ernaar vanuit opdrachtverlening voor infrastructurele werken 1 procent te reserveren voor beeldende kunst ter plaatse. Goede voorbeeldprojecten moeten andere overheden en opdrachtgevers inspireren een deel van de bouwsom te reserveren voor de kunsten. Ook onderzoeken wij de mogelijkheid van een grootschalige kunstmanifestatie van (inter)nationale allure in Drenthe, waar nieuwe ideeën en kwaliteiten een (inter)nationaal en breed publiek overtuigen van de grote landschappelijke kwaliteiten van de provincie.

4. Binnen het nieuwe Programma cultuurparticipatie dat wij ontwikkelen met de gemeenten bieden we de mogelijkheid om specifieke groepen (kinderen, jongeren) te betrekken bij beeldende kunst.

Onvoltooid verleden tijd

Cultuurhistorie en ruimte: cultuurhistorische waardenkaart en provinciale monumentenlijst

Immaterieel erfgoed en streekgeschiedenis

Archeologie

Cultuurhistorie en ruimte

Cultuurhistorische Waardenkaart

Drenthe kent een voor Nederland uniek cultuurhistorisch landschap dat is gevormd in duizenden jaren van onafgebroken bewoning. Het is vooral bijzonder door de onderlinge samenhang van brinkdorpen, essen, archeologische monumenten, zandverstuivingen en zand- en klinkerwegen. Dit cultuurhistorisch landschap is een kroonjuweel dat we willen versterken.

Wij maken daarvoor een Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW), een inspirerend instrument om gericht sturing te geven aan de omgang met cultuurhistorie bij ruimtelijke planprocessen, in lijn met de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening (nWRO). De CHW (met cultuurhistorische hoofdstructuurkaart, uitvoeringsinstrumentarium en database

cultuurhistorische gegevens) biedt provincie en gemeenten, ruimtelijke planbureaus en andere partijen een kader om met durf en respect cultuurhistorische waarden een plek te geven in ruimtelijke ontwikkelingen. Bovendien biedt de CHW kansen om met zorg om te gaan met monumentale landschappen, gebouwen, archeologie en aardkundige waarden.

Provinciale monumentenlijst

Monumentenzorg in Nederland is in principe een verantwoordelijkheid van rijk en gemeenten. Daarnaast heeft de provincie Drenthe de ambitie getoond om te werken aan een provinciale monumentenlijst. Deze lijst is een ambitieus instrument om monumentale waarden op provinciale schaal een gewilde status te geven en actief te beschermen. Daarbij ligt de nadruk op het herkenbaar houden van monumentale waarden in relatie tot hun omgeving. Op deze lijst komen ook historisch-geografische en archeologische monumenten. Reële mogelijkheden om provinciale monumenten actief te beschermen zijn bepalend voor wat er op de lijst komt. Gemeenten hebben zich bereid verklaard om naast hun wettelijke monumententaken ook voor de provinciale monumentenlijst taken uit te voeren, zoals vergunningverlening.

Onze inzet

1. Naast monumenten van rijks- en provinciaal belang moeten ook monumenten van gemeentelijke betekenis beschermd worden. Een aantal gemeenten wil eigen monumentenbeleid (verder) ontwikkelen in samenspraak met de provincie. Via de inzet van de Stichting Drents Plateau zijn wij gemeenten hierbij behulpzaam en laten wij gemeentelijke en provinciale inzet op elkaar aansluiten.

Om monumentale waarden te onderhouden en te benutten, stimuleren wij gebruik en herbestemming van monumentale panden. Monumenten en cultuurhistorisch waardevolle gebouwen behouden alleen hun waarde en betekenis als ze gebruikt worden. Het is daarom nodig om nieuwe economische dragers te vinden en gebruik van monumentale panden te stimuleren. Dit geldt in het bijzonder voor boerderijen en kerken (motie M17 in provinciale staten). De provincie ziet dit als haar (mede)verantwoordelijkheid. Na overleg met de Stichting Oude Kerken (Het Drents Landschap) en het Drents Plateau zullen wij hiervoor een kennis- (en subsidie)makelaar zoeken. Deze werkt vanuit een goed netwerk, met een methodiek die in de toekomst mogelijk kan worden ingezet voor meer categorieën waardevolle gebouwen.

2. Het rijk decentraliseert het Steunpunt Monumentenzorg en Archeologie naar de provincies. Met dit steunpunt stimuleren en faciliteren wij gemeenten, eigenaren en andere partijen om hun verantwoordelijkheden voor het beheer en behoud van erfgoed in te vullen.

3. Met het 'Ontwikkelingsprogramma cultuurhistorie en archeologie' willen we inwoners van Drenthe en toeristen laten genieten van fysiek erfgoed door dit (opnieuw) zichtbaar te maken. Ook willen we het erfgoed in de ruimtelijke ordening tot zijn recht laten komen. Het ontwikkelingsprogramma wordt gefinancierd uit het programma de Culturele Economie en sluit ook aan bij het Meerjarenprogramma voor het landelijk gebied (pMJP/ILG). Erfgoededucatie vinden wij belangrijk, onder andere omdat zorg en belangstelling voor lokaal erfgoed hiermee een breder draagvlak krijgt (zie voor onze inzet 'Het grote publiek').

Immaterieel erfgoed en streekgeschiedenis

Wat betreft immaterieel erfgoed is de steunfunctie Streekgeschiedenis (Drents Plateau) een provinciale taak. Drenthe en zijn gemeenten kennen provinciale en lokale verenigingen voor streekgeschiedenis en archeologie. Behalve de provincie ondersteunen

ook gemeenten liefhebbers van geschiedenis en archeologie (zoals de gemeente Westerveld met het archeologisch centrum West-Drenthe).

Onze inzet

Via het programma 'Tafelzilver' gaan wij het unieke verleden van Drenthe meer over het voetlicht brengen. Door beter te 'verkopen' en met vernieuwende methoden het 'verhaal van Drenthe' over te brengen, wordt de belevingswaarde van cultuurhistorie in het landschap vergroot. Dat doen we onder andere samen met het Hunebedcentrum, Drents Museum en Drents Landschap. Deze kennen al een stevig netwerk van vrijwilligers die rondleidingen en historische wandelingen verzorgen. Ook kortlopende gemeentelijke projecten gericht op het uitdragen van 'het verhaal van Drenthe' kunnen wij in dit programma meefinancieren.

Archeologie

Met de invoering eind 2007 van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg zijn de verantwoordelijkheden van provincie en gemeenten opnieuw vastgelegd. Wij voerden de afgelopen jaren een deel van de wettelijke archeologietaken uit die nu bij de gemeenten komen te liggen.

Deze archeologietaken willen we op een zorgvuldige wijze overdragen.

Gemeenten hebben de verantwoordelijkheid om waardevolle archeologische sites niet te (laten) verstoren en als dat toch gebeurt, ervoor te zorgen dat "de verstoorder betaalt". Zij zijn verantwoordelijk voor vergunningverlening en het opnemen van archeologie in bestemmingsplannen. Verder kunnen zij opdracht geven tot archeologisch onderzoek. Dit vraagt om gemeentelijke capaciteit, beleid en beleidskaarten op gemeentelijke schaal (verdiepingsslag IKAW).

Onze inzet

Als provincie gaat ons het archeologisch bodemarchief ter harte. Om de bescherming van de archeologische bodemschatten door de gemeenten in deze overgangsfase te ondersteunen, willen wij meewerken aan een kwaliteitsimpuls voor gemeentelijke archeologie, met als doel een zorgvuldige overdracht van taken. Hierover willen we per gemeente afspraken contractueel vastleggen.

Onze belangrijkste taak is om het provinciale belang op het gebied van de archeologie (in de zin van de nWRO) helder te benoemen, zodat gemeenten, waterschappen, terreinbeheerders hiermee rekening kunnen houden.

Verdere wettelijke taken die wij blijven uitvoeren zijn: uitvoering van de functie van provinciaal archeoloog, instandhouding van een archeologisch depot en het al dan niet aanwijzen van attentiegebieden⁴.

Andere provinciale verantwoordelijkheden zijn: de kwaliteitsborging van archeologisch onderzoek, het aannemen van vondstmeldingen, vergunningverlening daar waar de provincie bevoegd gezag is bij verstoringen (bijvoorbeeld ontgroningen) en de inbreng van archeologie in milieueffectrapportages.

Om het gebrek aan opslagcapaciteit in ons Noordelijke Archeologisch Depot te Nuis op te heffen, willen wij met beide andere noordelijke provincies een derde loods aanschaffen.

Tot slot willen wij, samen met de gemeenten, een nieuw project van Drents Plateau ondersteunen, 'Project de Voorkant'. Drents Plateau wordt gevraagd zich hiervoor te ontwikkelen van 'toetser achteraf' naar klankbord en adviseur in het voortraject van

⁴ Een archeologisch attentiegebied is een nieuw wettelijk instrument waarmee de provincie een gemeente kan verplichten om een bestemmingsplan op het gebied van archeologie tijdig te repareren.

ruimtelijke planvorming en cultureel erfgoed. Verder is het doel dat Drents Plateau zich ontwikkelt van kennisinstituut naar een kennis- en ontwikkelcentrum op het gebied van cultureel erfgoed en beeldkwaliteit.

Informatiekanalen & Taligheden

Bibliotheken, letteren en leesbevordering
Streektaal
Archieven
Regionale omroep

Bibliotheken, letteren en leesbevordering

De bibliotheekvernieuwing is in gang gezet (2000) om de beleidsverantwoordelijkheid voor bibliotheken van gemeenten en provincie te herdefiniëren: meer gemeente, minder provincie.

Het vernieuwingsproces is niet zonder problemen verlopen, maar heeft uiteindelijk een positief resultaat opgeleverd: een Drents Netwerk Bibliotheken waarin alle bibliotheken samen gaan werken. Hiermee is een basis gelegd voor vraaggericht werken, efficiency, kwaliteit en spreiding van de voorzieningen. De omvorming van de PBC naar een provinciale serviceorganisatie (Biblionet Drenthe), dienstverlenend aan dit netwerk, completeert de stelselvernieuwing. De provincie behoudt de (wettelijke) verantwoordelijkheid voor Biblionet Drenthe.

In overleg met de Tweede kamer, IPO en VNG heeft het rijk besloten tot voortzetting van de vernieuwingsoperatie, omdat de drie overheidslagen het grote sociaal-culturele belang van de openbare bibliotheek blijvend onderschrijven. Over de opzet in de periode 2009 - 2012 wordt najaar 2008 besloten, maar het accent zal sterk op de inhoudelijke vernieuwing komen te liggen.

Onze inzet

Voor ons geldt het koepelconvenant (afspraken met het rijk over provinciale bibliotheekverantwoordelijkheid) en de landelijke hoofdlijnen in het Bibliotheekcharter 2009 - 2012: digitalisering, collectiebeleid, marketing en HRM. Daarnaast blijven we ons inzetten voor de vijf kernfuncties uit de richtlijn voor basisbibliotheken: warenhuis van kennis en informatie; centrum voor ontwikkeling en educatie; encyclopedie voor kunst en cultuur; inspiratiebron voor lezen en leesbevordering; podium voor ontmoeting en debat. Door deze inzet op functionele verbreding willen wij bereiken dat de bibliotheken een belangrijke schakel blijven in de culturele en sociale infrastructuur van Drenthe. Gezien de primaire verantwoordelijkheid van gemeenten voor sociaal beleid willen wij dit in culturele en sociale allianties met gemeenten vormgeven.

Wij blijven ons inzetten voor Biblionet als serviceorganisatie en innovatiecentrum. Het beleid rond letteren en leesbevordering en de bestrijding van laaggeletterdheid geven wij onder meer vorm door een literatuurfestival, projecten als De Literaire Hemel en een noordelijk project laaggeletterdheid (zie ook de Sociale Agenda). Dit vindt plaats in samenwerking met de beide andere noordelijke provincies.

Streektaal

De Drentse streektaal leeft! De wording van één Huus van de Taol is een feit.

Onze inzet

In de komende jaren geven we extra impulsen aan het Drents. Behalve structurele ondersteuning van het Huus van de Taol denken wij daarbij aan nieuwe projecten om het Drents 'in de markt te zetten'. Projecten die zich richten op het gebruik van Drents voor

en door jongere doelgroepen (zoals de popmuziekprojecten van de Drentse Muziekmaatschappij) passen hier zeker in.

Wij blijven ons inzetten voor het Drents als onderdeel van het Nedersaksisch. Daarbij past ook een verkenning van de consequenties voor erkenning van het Nedersaksisch door het rijk van hoofdstuk II naar hoofdstuk III (van het Europese handvest voor Regionale en Minderheidstalen).

Archiefbeleid

Wij hebben een verantwoordelijkheid voor bewaking van de kwaliteit van de archiefzorg door lagere overheden, het veilig stellen van voor Drenthe belangrijke archieven en het verbreden van het gebruik van archieven. Drenthe heeft daartoe samen met de provincies Fryslân en Groningen een noordelijke archiefinspectie die toeziet op handhaving van de wettelijke voorschriften. Uitdagingen waar gemeenten met betrekking tot het archiefbeleid voor gesteld staan zijn onder andere de voortschrijdende digitalisering van archieven en het toegankelijk maken van archieven voor het publiek.

Onze inzet

Het Drents Archief willen wij ondersteunen bij het opzetten van projecten die de "collectie Drenthe" veiligstellen en archieven zichtbaar maken voor een breed publiek.

Ook willen we samenwerking stimuleren tussen lagere overheden ter verbetering van de kwaliteit van de archiefzorg, de verbreding van het gebruik van archieven en het veilig stellen van belangrijke bestanden. Daarover willen we met de gemeenten een culturele alliantie sluiten. De meeste Drentse gemeenten hebben hier inmiddels positief op gereageerd.

We willen brede initiatieven voor het behoud van cruciale digitale informatie of de digitalisering van veelgebruikt bronmateriaal ondersteunen.

Regionale omroep

Wij hebben een wettelijke plicht om ten minste één regionale omroep te bekostigen, die een kwalitatief hoogwaardig programma biedt. Het rijk heeft hiertoe middelen overgeheveld naar het provinciefonds. Wij hebben geen invloed op de programmering van RTV Drenthe. Wel maken we elk jaar prestatieafspraken met RTV Drenthe (ten aanzien van het activiteitsniveau). Inmiddels hebben we een bekostigingsverklaring ten behoeve van RTV Drenthe afgegeven aan het Commissariaat voor de Media, in het kader van een nieuwe zendvergunning, die loopt tot mei 2013.

Daarnaast is in de nota "*Goed bekeken! Provinciaal beleid voor de regionale omroep*" (2006) de mogelijkheid opgenomen om extra subsidie te verstrekken aan RTV Drenthe of een andere organisatie om bepaalde programma's te maken en uit te zenden.

Onze inzet

Wij willen het afwegen en toekennen van programmasubsidies centraal (provinciebreed) coördineren.

Wij willen samen met RTV-Drenthe verkennen welke mogelijkheden er zijn om kunst en cultuur in Drenthe meer over het voetlicht te brengen via de media radio en televisie.

Ook onderschrijven wij het belang van benchmark en visitatie.⁵ Afstemming van verschillende visitaties kan onder meer de prestaties op het gebied van achtergrondjournalistiek en aandacht voor (regionale) cultuur inzichtelijk maken. We willen hierover in overleg treden en afspraken maken met RTV Drenthe, IPO en ROOS.

⁵ Aanbeveling uit het rapport van de Commissie Kwalitatief Hoogwaardige Programmering: "het ontwerpen van een systematiek, waarbij regionaal te benoemen onafhankelijke commissies op basis van een vooraf overeengekomen systematiek, een zogenaamde visitatie, een oordeel uitspreken over het functioneren van de regionale publieke omroepen".

Museumbeleid

Uitgangssituatie

Drenthe telt op dit moment 37 unieke musea en centra voor educatie en 2 oudheidkamers, die ons kunstbezit en erfgoed bewaren en tonen. In totaal gaat het om 39 museale organisaties, waaronder 2 rijksmusea, 1 provinciaal Drents Museum en 36 lokale en regionale musea en oudheidkamers. Wij vinden dit aanbod erg belangrijk, omdat zij:

- de Drentse cultuur en cultuurhistorie zichtbaar en beleefbaar maken (de 'uitstalkast' van Drenthe)
- voor iedereen unieke tentoonstellingen en collecties beleefbaar maken
- de provincie in toeristisch en daarmee ook in economisch opzicht aantrekkelijker maken
- een bijzondere sociale functie hebben, vanwege de vele vrijwilligers die hierbij betrokken zijn

Kansen voor verbeteringen

De provincie constateert op basis van consultatie van het veld dat er verbeteringen mogelijk zijn in het Drentse 'museale bestel'. Die verbeteringen liggen in de sfeer van:

- kwaliteit: presentatie, deskundigheid, beheer, veiligheid
- positionering en afbakening: voorkomen van overlap in collecties en tentoonstellingsbeleid (bijvoorbeeld Drents Museum en Museum De Buitenplaats: figuratieve kunst; Hunebedcentrum en Drents Museum: archeologie van de Trechterbekercultuur)
- samenwerking: de grotere musea onderling, grotere met kleinere musea, en kleinere musea onderling
- publieksbereik: door betere profilering (onder meer als educatief aanbieder) en (bundeling van) pr en marketing

Taakverdeling tussen de drie overheden

Vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw bestaat er in het museumbeleid een taakverdeling op grote lijnen.

- Het rijk subsidieert de verzelfstandigde rijksmusea en de landelijke museale (ondersteunings)instituten, zoals het Instituut Collectie Nederland en de Nederlandse Museumvereniging. Daarnaast financiert de rijksoverheid de Mondriaan Stichting die via subsidieregelingen museale vernieuwing stimuleert.
- De (meeste) provincies subsidiëren de provinciale (bovenregionale) musea en de provinciale steunfuncties musea.
- De gemeenten zijn (gezamenlijk) verantwoordelijk voor de lokale en regionale musea.

Deze verdeling van taken die elkaar aanvullen heeft een aantal jaren goed gewerkt. Het laatste decennium kan worden geconstateerd dat de gemengde subsidiering van musea door twee of drie overheidslagen weer is toegenomen.

Toegevoegde waarde provincie

De provincie heeft geen wettelijke taak op het gebied van museumbeleid. De provincie kan wel van toegevoegde waarde zijn, door budgetten voor (projectmatige) ondersteuning van musea in te zetten, met als doel:

- samenhang te brengen in het zichtbaar en beleefbaar maken van de cultuur en cultuurhistorie van Drenthe in de musea;
- verankering van musea in de samenleving door het actief opzoeken en betrekken van publiek, onderwijs of (recreatief) bedrijfsleven bij activiteiten in het museum;
- de museale infrastructuur optimaal te benutten als economische factor voor de provincie.

Rollen en verantwoordelijkheden in Drenthe

a. De provincie heeft de hoofdverantwoordelijkheid voor één museum: het Drents Museum. Het Drents Museum is hét provinciale museum van Drenthe en neemt vanuit deze positie een centrale plek in het Drentse museumbestel in.

Daarnaast voelen we ons nadrukkelijk betrokken bij nog vier musea: het Herinneringscentrum Kamp Westerbork, het Hunebedcentrum, Museum de Buitenplaats en het Gevangenis­museum te Veenhuizen. Deze vier, naast het Drents Museum, acht de provincie van provinciaal belang voor de beleving van deelterreinen van de Drentse cultuur en cultuurhistorie en van de (inter)nationale kunsthistorie, voor alle bezoekers, of ze nu uit Drenthe komen of van daarbuiten. Deze musea onderscheiden zich in het Drentse museumbestel doordat zij:

- de kwalitatieve status van landelijk erkend, ofwel geregistreerd museum hebben
- in onderlinge samenhang een belangrijk onderdeel van de Drentse geschiedenis vertellen en/of een collectie bezitten van kunsthistorisch belang voor Drenthe
- een tentoonstellingsbeleid voeren van (inter)nationale allure
- een belangrijke economische functie vervullen in Drenthe, ook ten aanzien van het toerisme
- optimaal publiekelijk toegankelijk zijn
- een bovenprovinciaal publieksbereik hebben
- van belang zijn voor provinciebrede educatie, c.q. bijdragen aan het onderwijzen van de Canon van de Nederlandse geschiedenis
- een actieve voorbeeldfunctie naar de overige musea in Drenthe (willen) vervullen.

De consequenties van de waardering van vijf Drentse musea als musea van provinciale betekenis worden nader uitgewerkt volgens de hiernavolgende provinciale inzet.

Tot slot noemen wij hier als taak van de provincie de subsidiëring van een steunfunctie (dienstverlening en advisering) ten behoeve van alle Drentse musea (provinciaal museumconsulent).

b. Het rijk ondersteunt twee van de vijf musea die de provincie van bovenlokaal belang acht in Drenthe: het Herinneringscentrum Kamp Westerbork en het Gevangenis­museum Veenhuizen.

c. De Drentse gemeenten zijn als eerste verantwoordelijk voor de 36 lokale en regionale musea en oudheidkamers binnen de eigen grenzen. Bovendien ondersteunen de gemeenten - soms incidenteel, soms structureel - het Drents Museum en de 4 bovenlokale musea in het eigen gemeentegebied.

Onze inzet:

Tot nog toe beperkte de provinciale inzet zich tot drie terreinen:

1. Volledige verantwoordelijkheid voor het Drents Museum.
2. Beperkte ondersteuning van genoemde musea van provinciaal belang, door middel van prestatiesubsidies.
3. Ondersteuning van de gemeentelijke musea door middel van:
 - a. een provinciale museumconsulent
 - b. de Federatie van Drentse Musea en Oudheidkamers en
 - c. een 'museumregeling' van 50.000 euro per jaar voor professionalisering en ondersteuning. Daarnaast kunnen alle musea gebruikmaken van de diensten van de consulent Erfgoededucatie (Drents Plateau).

In de komende beleidsperiode stellen wij voor om het volgende te doen.

1. Het Drents Museum: wij verwachten van het Drents Museum dat het zich in de komende jaren profileert als de meest prominente 'pronkkast' voor en over Drenthe, en dat zij zich daarnaast onderscheidt met aansprekende (inter)nationale tentoonstellingen. Wij ondersteunen het Drents Museum primair door een structurele financiering en door financiering van de omvangrijke nieuwbouwprojecten voor tentoonstellingsruimten en depot. Voor incidentele uitmuntende projecten (bijvoorbeeld vervolg op Go-China) willen we samen met andere partijen ook in de toekomst ons best doen en naar middelen zoeken. Wij stimuleren de programmatische samenwerking van het Drents Museum en het Drents Archief en de daarmee gepaard gaande fysieke koppeling. De provincie heeft in een eerder stadium 1 miljoen euro gereserveerd voor dit nieuwbouwplan van het Drents Archief. Ook de gemeente Assen heeft hiervoor een evenredige bijdrage gereserveerd. Wij verwachten van het rijk, als grootste 'aandeelhouder' van het Drents Archief, dat het zijn evenredig aandeel in dit bouwplan binnenkort voor zijn rekening neemt, zodat nieuwbouw van Drents Museum en Drents Archief gelijktijdig plaats kan vinden.
2. De vier musea van bovenlokaal belang
 - 2.1. Wij stellen voor om met het Hunebedcentrum (Borger-Odoorn), Herinneringscentrum Kamp Westerbork (Midden-Drenthe), Museum de Buitenplaats (Tynaarlo) en het Gevangenis­museum Veenhuizen (Noordenveld) en de desbetreffende gemeenten in overleg te gaan om gezamenlijke plannen te ontwikkelen. Onze inzet daarin is het volgende.

Hunebedcentrum: wij verhogen de provinciale bijdrage aan het Hunebedcentrum tot 150.000 euro per jaar⁶ en hebben inmiddels afspraken gemaakt over navenante gemeentelijke financiering. Ons doel is dat het Hunebedcentrum hierdoor de hunebedden als prehistorische erfgoed in (inter)nationaal perspectief en in de ontwikkeling van de agrarische cultuur kan plaatsen. Ook kwaliteitsverhoging van het museumaanbod door internationale kennis- en productuitwisseling moet hiermee mogelijk worden. Wij stellen museumregistratie als voorwaarde.

Herinneringscentrum Kamp Westerbork: wij verhogen de provinciale bijdrage aan het Herinneringscentrum met 100.000 euro per jaar⁷, om op innovatieve wijze mogelijk te maken dat de historische plek Kamp Westerbork ook door de jonge 'beeldgeneratie' als een blijvende getuige van de oorlog wordt ervaren. Onze voorwaarden: medefinanciering door het rijk en de gemeente Midden-Drenthe.

Museum De Buitenplaats: wij hebben opdracht gegeven om een onafhankelijke ontwikkelingsprognose te laten opstellen voor het museum in de komende jaren, rekening houdend met de posities van de gemeente Tynaarlo en Drents Museum. De verwachting is dat deze prognose rond half november klaar is. Het rapport kan dan mede in de besluitvorming rond meerjaarlijkse steun van het museum worden betrokken. De prognose dient tevens als basis voor prestatieafspraken met Museum de Buitenplaats. Inmiddels is duidelijk geworden dat de gemeente Tynaarlo met ingang van 2008 bereid is om ruim 200.000 euro per jaar te besteden aan gesubsidieerde arbeid bij Museum De Buitenplaats. De gemeente heeft toegezegd in haar komende cultuurnota (2010) Museum De Buitenplaats een plaats te geven in de gemeentelijke culturele infrastructuur. De ingezette samenwerking tussen het Drents museum en Museum De Buitenplaats zal worden uitgebouwd op het niveau van tentoonstellingen en zo mogelijk ook backoffice-functies.

⁶ In lijn met de Voorjaarsnota 2007

⁷ in lijn met de Voorjaarsnota 2007 en Statenmotie M 5, voorjaar 2008.

Gevangenis­museum Veenhuizen: wij zullen uitbouw en professionalisering van het educatieve werk projectmatig ondersteunen, evenals de ontwikkeling van arrangementen en specifieke activiteiten gericht op het vertellen van het Verhaal van Drenthe.

2.2. Wij gaan verder met deze vijf musea in gesprek over profilering, taakverdeling en samenwerking. Zo kunnen we overlappende collectie- en tentoonstellingsbeleid voorkomen en de museale infrastructuur effectiever maken.

3. Wij vragen de vijf genoemde musea om samen met het Drents Archief en Marketing Drenthe onder leiding van het Drents Plateau een integrale visie te ontwikkelen, om het 'Verhaal van Drenthe' op attractieve wijze vorm te geven. Belangrijk hierbij is digitalisering en ontsluiting van pronkstukken van de museale collectie Drenthe, geselecteerd vanwege hun bijzondere (kunst-) historische waarde én de betekenis ervan voor geschiedenis en identiteit van Drenthe. Naast een cultuureducatief aanbod kan dit 'verhaal' ook gezamenlijk worden uitgewerkt tot een voorstel voor versterking van collectieve marketing (bijv. arrangementen die zowel gericht zijn op inwoners van Drenthe als op bezoekers van buiten de provincie). Hiermee leggen wij ook een verbinding met ons beleid gericht op cultuurtoerisme.

4. Voor met name de gemeentelijke musea stellen wij voor om in overleg met de gemeenten een project Versterking Museumbestel Drenthe te ontwikkelen. Onze ambitie om een samenhangend museumbestel van kwalitatief goede musea en museale voorzieningen te realiseren kan alleen slagen in samenwerking met onze belangrijkste partners in museumbeleid: de Drentse gemeenten en de Drentse musea zelf. Wij zien de provinciale rol in het realiseren van dit toekomstbeeld als volgt.

4.1. Allereerst willen wij graag samen met de gemeenten nadenken over hoe de totale museale infrastructuur van Drenthe kan worden versterkt. Zo willen we komen tot het opstellen van een meerjarige aanpak voor realisering van deze ambitie; een museale agenda voor de komende jaren, met als vertrekpunt een gezamenlijke verantwoordelijkheid en voor elke partij duidelijke taken. De prioriteiten in deze museale agenda willen wij aan een tijdelijk activiteitenbudget koppelen dat wij aan het Museumplatform ter beschikking stellen (zie onder ad b).)

4.2. Vervolgens denken wij dat via het organiseren en laten uitvoeren van een aantal collectieve projecten een steviger museumbestel ontstaat. Deze algemene projecten hebben tot doel aspecten van het museale bedrijf te verbeteren, samenwerking en afstemming te stimuleren en van elkaars ervaringen te leren. Voorbeelden zijn: publieksonderzoek, (gebiedsgerichte) promotie- en marketingcampagnes, projecten met educatieve werking en veiligheidszorg.

Om de gewenste afstemming en samenwerking mede mogelijk te maken, stellen wij voor om voor de duur van de komende beleidsperiode:

- a. de steunfunctie musea (provinciaal museumconsulent) te subsidiëren
- b. de lopende professionaliseringsregeling uit te breiden samen met de gemeenten (matching 1 : 1)
- c. de netwerkfunctie in het Drentse museumbestel te versterken door de uitbouw van de huidige Federatie tot 'museumplatform'.

Ad a. Steunfunctie Musea

De gemeenten en musea kunnen bij het bepalen van hun beleid de komende vier jaar gebruikmaken van de diensten van een provinciaal museumconsulent:

- advisering (deels via de genoemde museumplatformfunctie met behulp van de vijf genoemde musea die van provinciaal belang zijn, waar lokale en regionale

musea een adviesvraag kunnen indienen, verduidelijkt en gekanaliseerd door de museumconsulent)

- aanbod van producten zoals cursussen (professionalisering museum en staf)
- opstarten en organiseren van projecten voor professionalisering en verbetering
- uitwerking plannen veiligheidszorg
- (proces)ondersteuning bij herinrichtings- en verbouwingsplannen
- begeleiding bij aanvraag Nederlands Museumregister (kwaliteitscriterium, in toenemende mate een eis om aanspraak te kunnen maken op subsidieregelingen van de overheid en op rijkscompensatie voor vrije toegang voor kinderen 4-12 jaar)
- vertaling van landelijke ontwikkelingen naar regionaal beleid en Drentse musea
- museale samenwerking en afstemming, bijvoorbeeld voor gemeenschappelijke (veelal landelijke) projecten als Museumweekend, MusIP, Veiligheidszorg en dergelijke
- toetreding tot Museumplatform (zie onder ad c.)

Wij zullen met regelmaat evalueren in hoeverre deze diensten in kwaliteit en kwantiteit blijven aansluiten bij de behoeften van de Drentse musea en gemeenten.

Ad b. Professionaliseringsregeling:

Door een tijdelijk activiteitenbudget (zie 4.1.) aan het Museumplatform (zie ad c) te verbinden, willen wij samen met de gemeenten musea faciliteren bij de ontwikkeling van creatieve en collectieve manieren van presentatie, het aanspreken van verschillende doelgroepen en het zoeken naar nieuwe wegen om hun aanbod te vermarkten. Onze provinciale financiële bijdrage koppelen wij daarbij in gelijke mate aan de gemeentelijke financiële bijdrage (met inachtneming van een maximale bijdrage per project). We kiezen voor deze matching-constructie om cofinanciering van projecten maximaal te stimuleren. Voor een gezamenlijke inzet bij bijzondere eenmalige investeringen biedt het gebiedsgerichte provinciaal Meerjarenplan (pMJP) landelijk gebied mogelijkheden. Hiermee leggen wij ook een verbinding met ons omgevingsbeleid.

Ad c. Museumplatform

Om onze toekomstvisie te verwezenlijken is een sterke netwerkfunctie in het Drentse museumbestel belangrijk. De Drentse musea zeggen daaraan ook behoefte te hebben. Daarom zijn wij met de gemeenten en de Federatie van Drentse musea en Oudheidkamers in gesprek over de oprichting van een Museumplatform dat proactief de onderlinge samenwerking tussen de Drentse musea bevordert, onder meer door het ontwikkelen van gezamenlijke activiteiten om de museale functie in Drenthe te versterken. Het platform heeft als taken:

1. kennisdeling: educatie, vrijwilligers, pr en marketing, collectiebeleid, cultureel ondernemerschap (bijvoorbeeld fondsenwerving)
2. samenwerking: opstarten samenwerkingsverbanden voor pr, marketing en educatie, vrijwilligersbeleid, inkoop facilitaire ondersteuning, collectiebeleid en cultureel ondernemerschap

Het Museumplatform zou tot zijn vaste deelnemers kunnen rekenen: museumconsulent (uitvoerend) en een vertegenwoordiging van uitvoerend medewerkers van lokale/regionale musea en de vijf grote musea. De provincie wil dit platform faciliteren en samen met de gemeenten van een activiteitenbudget voorzien. De gemeenten en de Federatie onderschrijven deze ambitie en hechten aan een betrouwbare organisatie die continuïteit biedt in activiteiten en zorgt voor nieuw elan in museaal Drenthe. Om dat te bereiken is de inbreng van expertise en slagkracht van de grote musea nodig, naast gemeentelijke facilitering van medewerkers van de lokale musea om te kunnen deelnemen. Wij overwegen om het Museumplatform aan te haken bij het Drents Plateau, dat beschikt over een erfgoedplatform en expertise op het gebied van erfgoed(-educatie). Daarbij denken

wij aan het beheer van het activiteitenbudget en de secretarisrol. De wens van het bestuur van de Federatie om zich bestuurlijk te verbreden tot bestuur van het Museumplatform willen wij daarbij honoreren. Wij rekenen op een bestuurlijke versterking waarbij minimaal twee grote musea de vijf musea van provinciale betekenis vertegenwoordigen. Over de rollen en taken in het Museumplatform maken wij afspraken met de Federatie, Drents Plateau en de grote musea.

Afsluiting

Hoofddoel van al deze inzet is: de provincie Drenthe beschikt over vier jaar over een versterkt museumbestel met een groot aantal musea die bekend staan om hun kwaliteit, aantrekkelijkheid en publieksbereik. Wij zullen de effectiviteit van het gevoerde beleid meten door middel van een nulmeting op de kansen voor verbetering (zie hiervoor) en op economische effecten. Deze meting zullen wij herhalen in 2012.

Bijlage bij Museumbeleid

Profiel van de Drentse musea anno 2007

Onderstaande gegevens betreffen een eerste ruwe scan van het huidige museumbestel die het voorgestelde beleid ondersteunt . Een formele en uitgebreidere nulmeting volgt begin 2009, wanneer het te voeren museumbeleid is vastgesteld.

Publieksbereik

- Geleidelijke toename bezoekersaantallen Drentse musea.
- De Drentse musea trekken gezamenlijk bijna 720.000 bezoekers, waarvan 400.000 naar de vijf grote musea.
- Musea bereiken vooral hoger opgeleide, cultureel actieve autochtonen: dit geldt het sterkst voor kunstmusea.
- Bij onderwijsexcursies zijn hogere opleidingen veel beter vertegenwoordigd dan lagere opleidingen.
- Bereikbaarheid en prijs zijn weinig van invloed op het museumbezoek van Drenten; een goede informatievoorziening wel (zie aantrekkelijkheid).
- Bijna driekwart van het museumpubliek haalt wel eens informatie over musea van het internet en een derde bekijkt daar ook wel naar museumcollecties.

Kwaliteit

- In Drenthe zijn 10 musea opgenomen in het Nederlands Museumregister.
- Het Gevangenis­museum is verkozen tot beste historisch museum van Nederland.

Samenwerking

- De grote musea kopen gezamenlijk faciliteiten in als beveiliging en schoonmaak.
- Tussen kleine musea en tussen kleine en grote musea wordt weinig uitgewisseld en samengewerkt.

Aantrekkelijkheid

- De kleine musea presenteren hun collecties weinig herkenbaar en onderscheidend.
- Ruim 40% van de Drenten zou vaker een museum bezoeken als hij beter van het aanbod op de hoogte zou zijn.
- Mensen wensen steeds meer samenhangende informatie.

Bijlage bij rijksbeleid en het noordelijk convenant cultuur

Inzet middelen in het kader van het noordelijk convenant cultuur

In de huidige beleidsperiode hebben de noordelijke overheden gezamenlijk in een zestal instellingen extra geïnvesteerd. Het ging hierbij om vernieuwende initiatieven die financieel versterkt werden ten behoeve van het versterken van de productiefunctie, onder andere door extra te investeren in het Grand Theatre en het Noord Nederlands Orkest, in Drenthe PeerGroup en KIK.

Deze investeringen maakten deel uit van de convenantsafspraken met het rijk. Gezien de huidige ontwikkelingen rond de convenantsafspraken is het niet nodig om deze middelen die wij ter matching inbrachten ook in een komend convenant ter matching aan het rijk aan te bieden.

De noordelijke overheden hebben in gezamenlijkheid afgesproken dat, mocht het rijk niet alsnog de reparatie van de bezuinigingsmaatregelen in 2005 voor het Grand Theatre en het NNO voor zijn rekening nemen, de noordelijke overheden binnen de beschikbare convenantsmiddelen deze reparatie zullen voortzetten voor de beleidsperiode 2009-2012.

Het Noord Nederlands Orkest ontving in dat kader voor de beleidsperiode 2005-2008 een bijdrage van in totaal 100.000 euro per jaar.

Voor het Grand Theatre ging het om een bedrag van 70.000 euro. Hiermee werd onder andere een bezuinigingsmaatregel van het rijk (een korting van 34.978 euro van de rijkssubsidie aan het Grand Theatre) ongedaan gemaakt. In noordelijk verband is nu afgesproken om voor de periode 2009-2012 gezamenlijk 35.000 euro (7.000 euro per overheid) extra in het Grand Theatre te investeren. Hieraan wordt de afspraak verbonden dat het Grand Theatre zich inzet voor het gehele Noorden.

Toelichting op Grand Theatre

Het Grand Theatre vervult als enig noordelijk productiehuis een belangrijke functie in de noordelijke culturele infrastructuur. Het Grand Theatre fungeert als een spil in de talentontwikkeling in Noord-Nederland. Het biedt talenten een plek en faciliteiten waardoor zij zich verder kunnen ontwikkelen en professionaliseren. Behalve programmatische en productionele samenwerking met diverse partijen zoals Prime, het Noord Nederlands Orkest, het Noord Nederlands Toneel, PeerGroup en met festivals als Oerol, Noorderzon en Jonge Harten investeert het Grand Theatre veel in het buitenland, om talenten te kunnen laten doorstromen.

Toelichting op Noord Nederlands Orkest

Het NNO wordt geprezen om zijn vooruitstrevende en gedurfde programmering. Door recente projecten als Pink Floyd, het Philip Glass Festival en de tournee naar Parijs laat het NNO zien dat het ondernemend durft te opereren. Het aantal bezoekers steeg in 2007 naar een recordhoogte van 98.632. Het Noord Nederlands Orkest blijft echter wat betreft de rijkssubsidie op het huidige niveau.

Dit betekent dat het orkest zijn ambities voor de toekomst niet uit kan voeren. Het NNO heeft de ambitie getoond om over de grenzen te gaan. Dit sluit wat betreft het noordelijk convenant aan op 'internationalisering', een van de speerpunten zoals geformuleerd in de noordelijke cultuurvisie 2009-2012 'Grenzen overschrijden'.

Het NNO heeft de noordelijke overheden voor de periode 2009-2012 een bijdrage van € 200.000,- gevraagd. Zij doen dit vanwege de nieuwe maatregelen in het kader van het profijtbeginsel: voor het NNO betekent dit een korting van 225.000 euro, die zij in het Noorden naar alle waarschijnlijkheid niet terug kunnen verdienen uit 'de markt'.

Financiële Paragraaf

Begroting op basis van primitieve begroting 2008-meerjarenplanning

Afgeronde bedragen x 1.000 euro

De bijdragen van overigen (rijk, gemeenten en andere partners) in de lasten zijn niet opgenomen, tenzij nadrukkelijk vermeld.

Lasten

<i>Beleidsterreinen</i>	<i>2008</i>	<i>2009</i>	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>
Het grote publiek					
Cultuurparticipatie, cultuureducatie & amateurkunst ⁸ en festivalbeleid ⁹		1.192	1.216	1.191	1.191
Professionele podiumkunsten ¹⁰		560	560	560	560
Stichting Kunst & Cultuur Drenthe ¹¹		1.371	1410	1317	1184
Flexmiddelen Het grote publiek		0	0	133	266
Subtotaal	2.796	3.123	3.186	3.201	3.201
Drenthe in beeld					
Bevordering beeldende kunst & vormgeving ¹²		310	317	324	324
Ontwikkelingsprogramma Mooi Drenthe - middelen Cultuur ¹³		93	93	93	93
Ontwikkelingsprogramma Mooi Drenthe - middelen Ruimtelijke Ontwikkeling		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Middelen pMJP en Wegen & Kanalen voor beeldende kunst & vormgeving		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Subtotaal	512	403	410	417	417
Onvoltooid verleden tijd					
Monumenten-Archeologie-Immaterieel Erfgoed-Streekgeschiedenis		773	717	746	746
Stichting Drents Plateau ¹⁴		820	843	787	707
Flexmiddelen Onvoltooid Verleden Tijd		0	0	80	160
Middelen uit pMJP		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Eenmalig derde loods Archeologisch Depot Nuis		150			
Subtotaal	1.568	1.743	1.560	1.613	1.613
Informatiekanalen & Taligheden					
Bibliotheekvernieuwing rijksmiddelen ¹⁵		500	500	500	500
Stichting Biblionet (provinciale bibliotheekcentrale)		2.945	3.027*	3.112*	3.112*
RTV Drenthe		8.392	8.581	8.924	8.924
Archiefbeleid en -inspectie/streektaalbeleid		152	152	152	152

* Bedragen onder voorbehoud, zie hoofdstuk Informatiekanalen, Bibliotheken

⁸ Inclusief 3 ton per jaar rijksmiddelen, exclusief middelen gemeenten

⁹ Inclusief Culturele prijs van Drenthe, Culturele Uitdag en Culturele Gemeente

¹⁰ Inclusief NNO, PeerGrouP en DJT de Reus

¹¹ Vaste budgetten op basis van de percentages 100, 100, 90, 80 ten opzichte van 2008

¹² Inclusief overgangsregeling CBK, projecten CBK en overige bovenlokale projecten, vormgeving beeldkwaliteit in openbare ruimte

¹³ Uit Voorjaarsnota 2007: vormgeving in de openbare ruimte

¹⁴ Vaste budgetten op basis van de percentages 100, 100, 90, 80 ten opzichte van 2008

¹⁵ Naar verwachting rond 5 ton per jaar

Huus van de Taol		333	333	333	333
Subtotaal	12.223	12.322	12.593	13.021	13.021
Museumbeleid					
Drents Museum		3.050	3.574	3.674	3.674
Kapitaalslasten Drents Museum en Depot		1.103	1.180 ¹⁶	1.462	1.462
Herinneringscentrum Westerbork		114	114	114	114
Museum de Buitenplaats		250	250	250	250
Hunebedcentrum		150	150	150	150
Versterking Museumbestel Drenthe - projectsubsidies uit Flexibele ruimte, 1 : 1 matching met gemeentelijke inzet		(153)	(153)	(153)	(153)
Subtotaal	4.037	4.667	5.268	5.650	5.650
Cultuur & economie					
De Culturele Economie ¹⁷		356	244	244	244
Aanvulling uit economische programma's		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Cultuur & internationalisering					
Stimuleringsprogramma Stepping Stones		50	50	50	50
Flexibele ruimte					
Drents fonds voor culturele ontwikkeling (waarvan max. 153 voor Versterking Museumbestel)	581	659	659	659	659
Totaal Culturele & Museale Agenda	21.717	23.323	23.970	24.855	24.855

Baten

	2008	2009	2010	2011	2012
Het Grote Publiek					
Actieplan cultuurbereik/Fonds voor Cultuurparticipatie	295	300	300	300	300
Drenthe in Beeld					
Rijksstroom BKV	259	0	0	0	0
Onvoltooid verleden tijd					
Bijdragen derden noordelijk archeologisch depot/kosten dienstverlening Drents Plateau	167	128	112	114	114
Informatiekanalen & Taligheden					
WSF (provincie Groningen)	94				
Bibliotheekvernieuwing (rijk)	662	500	500	500	500
Museumbeleid					
Terugontvangen huur en kosten dienstverlening Drents Museum	845	850	855	858	858
Totaal baten Culturele & Museale Agenda	2.322	1.778	1.767	1.772	1.772

	2008	2009	2010	2011	2012
Saldo lasten minus baten 2009 - 2012	19.395	21.545	22.203	23.083	23.083

¹⁶ Verhoging exploitatielasten in verband met uitbreiding (nieuwbouw) in 2010 en 2011

¹⁷ Inclusief Stimuleringsregeling culturele economie, extra impuls festivals, fysiek cultureel erfgoed

Afkortingen en begrippen

Belvédère	Naam voor rijksbeleid van de ministeries OCW, VROM, LNV en VW om cultuurhistorie meer richtinggevend te laten zijn in de ruimtelijke inrichting van Nederland
BKV	Beeldende kunst en vormgeving
CBK Drenthe	Centrum Beeldende Kunst Drenthe
CWZ	Cultuur, Welzijn en Zorg
DJT De Reus	Drents Jeugdtheater De Reus
Efro	Europees fonds voor de regionale ontwikkeling
HRM	Human Resource Management
Interreg	Naam voor Europese subsidie (uit Efro) voor partijen uit meerdere landen die samenwerken in projecten voor ruimtelijke en regionale ontwikkeling
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
IPO	Interprovinciaal Overleg
KiK	Kunst in Kolderveen
MusIP	Museaal Inventarisatie Project
NFPK+	Nederlands Fonds voor de Podiumkunsten
NNO	Noord Nederlands Orkest
NOA	Noordelijke Ontwikkelingsas
nWRO	Nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
PBC	Provinciale Bibliotheek Centrale
pMJP/ILG	Provinciaal Meerjarenprogramma Drenthe / Landelijk gebied
PR	Public Relations
ROOS	Stichting Regionale Omroep Overleg en Samenwerking
RTV Drenthe	Radio TV Drenthe
SIVO	Stichting Internationale Volksculturen Odoorn
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
VDG	Vereniging Drentse Gemeenten
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten